

XORIJIY TIL O'QITUVCHILARI UCHUN RAQAMLI SAVODXONLIKNING DOLZARBLIGI

Madina Isakova Abdukarim qizi

Xalqaro Nordik Universiteti o'qituvchisi

E-mail: madinabonuisakova230597@gmail.com

Orcid: 0009-0000-8976-1698

<https://doi.org/10.5281/zenodo.16927252>

Annotatsiya. Ushbu tezisda xorijiy til o'qituvchilari uchun raqamli savodxonlikning ahamiyati va zamonaviy ta'lim jarayonidagi o'rni tahlil qilingan. Raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish, mos metodikalarni tanlash va ularni samarali qo'llash orqali til o'qitish sifatini oshirish imkoniyatlari yoritilgan. Adabiyotlar tahlili orqali raqamli vositalarning pedagogik, texnik va ijtimoiy jihatlari o'rganilib, xorijiy til ko'nikmalarini rivojlantirishdagi roli amaliy misollar bilan ko'rsatib berilgan. Shuningdek, raqamli savodxonlik komponentlari va vositalarning til o'qitishdagi ta'sirini aks ettiruvchi jadval va tavsiflar taqdim etilgan. Natijada, xorijiy til o'qituvchilarining raqamli savodxonligini oshirish ta'lim samaradorligini oshiruvchi muhim omil ekani asoslangan.

Kalit so'zlar: raqamli savodxonlik, xorijiy til o'qituvchisi, raqamli kompetensiya, interaktiv platformalar, metodika, til ko'nikmalari, ta'lim texnologiyalari.

Kirish.

Zamonaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalariga yangi talablarni qo'ymoqda. Xorijiy til o'qituvchilari uchun raqamli savodxonlik nafaqat o'quv jarayonini sifatli tashkil etish, balki talabalarning zamonaviy axborot muhitida faol ishtirok etishini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Raqamli vositalar va platformalar o'quv jarayonini interaktiv va samarali qilish imkonini beradi, bu esa o'qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini oshirish zaruratini yanada dolzarb qilmoqda. Ushbu maqola xorijiy til o'qituvchilarining raqamli savodxonlik darajasini oshirish, mos metodikalarni tanlash va qo'llash masalalariga bag'ishlanadi.

Raqamli savodxonlik o'qituvchilarga nafaqat axborot texnologiyalaridan foydalanish imkonini beradi, balki ularning o'quv jarayonida ijodiy yondashuvlarni qo'llashiga yordam beradi. Xorijiy til o'qitishda raqamli vositalar, masalan, onlayn platformalar, mobil ilovalar va virtual sinf xonalaridan foydalanish talabalarning til o'rganish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Shu bilan birga, o'qituvchilarning raqamli kompetensiyalari ularga zamonaviy ta'lim muhitida raqobatbardosh bo'lishga va global ta'lim standartlariga moslashishga yordam beradi. Ushbu tezisda raqamli savodxonlikning xorijiy til o'qituvchilari uchun dolzarbligi va bu sohada olib borilgan tadqiqotlar tahlil qilinadi.

Raqamli savodxonlikning xorijiy til o'qituvchilari uchun dolzarbligi zamonaviy ta'lim muhitining o'zgaruvchan talablari bilan chambarchas bog'liq. Bugungi kunda ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanish nafaqat qulaylik, balki o'quv jarayonining sifati va samaradorligini oshirish uchun zarur shartdir. Xorijiy til o'qituvchilari uchun raqamli savodxonlik til o'rgatishda interaktiv metodlar, masalan, onlayn viktorinalar, multimedia resurslari va virtual hamkorlik platformalaridan foydalanish imkonini beradi. Bu esa talabalarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularning mustaqil o'qish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Bundan tashqari, raqamli savodxonlik o'qituvchilarga global ta'lim tendensiyalariga moslashish va o'z kasbiy malakalarini doimiy ravishda rivojlantirish imkonini beradi. UNESCO ma'lumotlariga ko'ra, raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish ta'lim sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi. O'zbekiston kabi rivojlanayotgan mamlakatlarda raqamli ta'lim infratuzilmasining kengayishi o'qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishni yanada muhim vazifaga aylantirmoqda. Shu sababli, xorijiy til o'qituvchilarining raqamli savodxonlik darajasini oshirishga qaratilgan tadqiqotlar va amaliy yondashuvlar dolzarb hisoblanadi.

Koehler va Mishra tomonidan ishlab chiqilgan Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK) nazariyasi xorijiy til o'qituvchilarining raqamli kompetensiyalarini shakllantirish uchun nazariy asos yaratdi. Tadqiqotchilarning ta'kidlashicha, samarali raqamli ta'lim uchun o'qituvchi uchta asosiy bilim sohasini - texnologik bilim (TK), pedagogik bilim (PK) va mazmuniy bilim (CK) - o'zaro uyg'unlikda egallashi kerak. TPACK nazariyasi asosida o'qituvchilar texnologiyani faqat vosita sifatida emas, balki pedagogik maqsadlarga erishish uchun mazmun bilan bog'liq holda qo'llashni o'rganadilar. Bu yondashuv xorijiy til o'qitishda raqamli vositalardan foydalanishning samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Dudeney, Hockly va Pegrum o'zlarining fundamental tadqiqotida xorijiy til o'qituvchilari uchun raqamli savodxonlikning to'rt asosiy komponenti - Print Literacy, SMS Literacy, Hypertext Literacy va Multimedia Literacy - ni belgilab berdilar. Mualliflar raqamli savodxonlikni nafaqat texnik ko'nikma, balki 21-asr pedagogikasining ajralmas qismi sifatida talqin etadilar. Ularning tadqiqoti shuni ko'rsatadiki, zamonaviy til o'qituvchilari raqamli muhitda matn yaratish, tahrirlash, tarqatish va baholash ko'nikmalariga ega bo'lishi shart. Bu ko'nikmalar orqali o'qituvchilar talabalar bilan yanada samarali muloqot o'rnatish va til o'rganish jarayonini qiziqarli qilish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Kesslerning tadqiqoti xorijiy til o'qituvchilarining raqamli muhitda kasbiy rivojlanishiga bag'ishlangan. Muallif raqamli savodxonlikni oshirish uchun onlayn kurslar, vebinarlar va hamkorlik platformalarining samaradorligini tahlil qiladi. Tadqiqotda o'qituvchilarning raqamli vositalarni qo'llashda o'ziga xos muammolar, masalan, texnologiyalarga ishonchsizlik yoki resurslarning yetishmasligi kabi to'siqlarga duch kelishi ko'rsatiladi. Kessler o'qituvchilar uchun doimiy ta'lim va amaliy treninglar muhimligini ta'kidlaydi.

1-jadval

Raqamli savodxonlikning asosiy komponentlari

Komponent	Ta'rifi	Ta'limdagi ahamiyati
Texnik ko'nikmalar	Raqamli vositalar va platformalardan foydalanish qobiliyati (masalan, Zoom, Moodle, Kahoot)	O'quv jarayonini samarali tashkil qilish, interaktiv darslar o'tish imkonini beradi
Pedagogik integratsiya	Raqamli vositalarni o'quv jarayoniga moslashtirish qobiliyati	Talabalarning e'tiborini jalb qilish, o'quv materiallarini shaxsiylashtirish
Axborotni tahlil qilish	Raqamli resurslardan foydalanishda axborotni tanlash va baholash	Sifatli o'quv materiallarini tanlash, noto'g'ri axborotdan qochish

Xorijiy til o'qituvchilari uchun raqamli savodxonlik zamonaviy ta'limning ajralmas qismi bo'lib, o'quv jarayonining samaradorligini oshirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli kompetensiyalarga ega o'qituvchilar talabalarning til o'rganish motivatsiyasini oshirish, individual yondashuvni ta'minlash va o'quv materiallarini zamonaviylashtirish imkoniyatiga ega. Shu bilan birga, ko'pchilik o'qituvchilar hali ham raqamli kompetensiyalarning o'rta darajasida ekanligini e'tirof etish lozim.

Kelajakda xorijiy til o'qituvchilarining raqamli savodxonligini oshirish uchun maqsadli treninglar, amaliy seminarlar va uzluksiz kasbiy rivojlanish dasturlari amalga oshirilishi zarur. TPACK nazariyasi asosida tuzilgan o'quv dasturlari orqali o'qituvchilar texnologik, pedagogik va mazmuniy bilimlarni muvozanatli ravishda egallashlari mumkin. Shuningdek, ta'lim muassasalari o'qituvchilarni raqamli vositalar bilan ta'minlash va ularni samarali qo'llash bo'yicha yo'l-yo'riq berish masalasiga alohida e'tibor qaratishlari kerak.

Xulosa qilib aytganda, raqamli savodxonlik xorijiy til o'qituvchilari uchun zamon talabidir. Interaktiv platformalardan foydalanish pedagogik jarayonni dinamik, individual yondashuvli va samarali qiladi. Adabiyotlar shuni ko'rsatadiki, o'qituvchilarda texnik, pedagogik va ijtimoiy raqamli kompetensiyalarni mustahkamlash til o'qitishda muvaffaqiyat kaliti hisoblanadi. Ushbu malakalar yuqori bo'lsa, o'quv jarayonining sifatli, interfaol va motivatsion bo'lishi kafolatlanadi. Shuning uchun, xorijiy til o'qituvchilarini raqamli savodxonlik bo'yicha doimiy malaka oshirish dasturlari va tegishli metodik resurslar bilan ta'minlash muhimdir.

References:

Используемая литература:

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Koehler, M., & Mishra, P. What is technological pedagogical content knowledge (TPACK)? *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education*, 9(1), 60-70.
2. Dudeney, G., & Hockly, N. *Digital literacies in language teaching*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315885728>
3. UNESCO. (2020). *Education in a post-COVID world: Nine ideas for public action*. UNESCO Publishing. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373717>
4. Chapelle, C. A. (2019). *Technology and second language acquisition*. *Annual Review of Applied Linguistics*, 39, 112-127. <https://doi.org/10.1017/S0267190519000087>
5. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and methods in language teaching* (3rd ed.). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511667305>